

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Економічний факультет
Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИНОК ПРАЦІ І ДЕМОГРАФІЯ

Каталог 2 вибіркових дисциплін

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва,
торгівлі та прикладної економіки,
Протокол №3 від 28 жовтня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ринок праці і демографія
Викладач (-і)	Романюк Тарас Михайлович, доц., к.е.н., доц. кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380993242939
Е-mail викладача	taras.romaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри https://kptpe.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
«Ринок праці і демографія» спрямована на формування у здобувачів системи знань про ринок праці та відтворення населення та його основні закономірності, про вплив демографічних процесів і структур на економічний розвиток. Також дисципліна спрямована та вироблення концептуальних уявлень про ринок праці та демографічну політику і навичок щодо її формування й аналізу результативності. Предметом навчальної дисципліни «Ринок праці і демографія» виступають теоретико-методологічні і практичні аспекти основних демографічних процесів та сучасних тенденцій їх розвитку, формування та регулювання механізмів ринку праці.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни «Ринок праці і демографія» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про базові основи наук про демографію, а також основні демографічні закономірності: старіння населення, міграцію та демографічний перехід; формування системи теоретичних знань про механізм ринкового, державного та колективного договірної регулювання соціально-трудових відносин між суб'єктами ринку праці, а також набуття вмінь і навичок практичного застосування отриманих знань. Завдання. Основними завданнями навчальної дисципліни є: вивчення природи демографічних показників, основних закономірностей розвитку демографічних процесів і структур в Україні та світі, взаємозв'язку економічних, соціальних та демографічних процесів, а також вивчення теоретичних положень ринку праці, набуття вмінь і навичок застосовування цих знань в практиці регулювання механізмів ринку праці на рівні підприємств, галузі та національної економіки. Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми: знати: нормативно-правові акти щодо функціонування ринку праці в Україні, місце ринку праці в економічній системі. Класифікація та сегментація ринку праці. Вплив демографічних процесів на економічне зростання чи спад. вміти: визначати фактори, що впливають на ринок праці і відтворення населення. аналізувати наслідки демографічних змін на макро та мікрорівні, передбачати наслідки демографічних змін та їх вплив та ринок праці. Студент повинен мати навички: використовувати взаємозв'язки між стейкхолдерми на різних рівнях місцевого ринку праці Після вивчення початкової дисципліни студент повинен оволодіти такими	

комунікаціями:

- правильно інтерпретувати демографічні показники,
- оцінювати соціально-демографічну ситуацію в країні та регіоні,
- прогнозувати зміни в економічному житті при зміні чисельності та статеву складу населення,
- аналізувати наслідки демографічних змін на мікрорівні, передбачати наслідки демографічних змін,
- оволодіти навичками (набути досвід) написання аналітичних робіт, що використовуються для прийняття рішень з питань соціальної та демографічної політики, а також робіт з економіки, що спираються на демографічний аналіз,
- визначати попит і пропозицію на працю, показники зайнятості і безробіття,
- аналізувати процеси, що відбуваються у сучасній економіці України і формувати моделі ринку праці,
- прогнозувати ринок праці і передбачати його позитивні і негативні тенденції.

4. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
семінарські заняття	16
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	2	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
	лекції ї	семінарськ і заняття	самостійн а робота	лекції ї	семінарськ і заняття	самостійн а робота
Тема 1. Демографічна основа формування та функціонування ринку праці	2	2	7	2		14
Тема 2. Головні поняття та категорії населення. Показники чисельності, структури та відтворення населення. Соціально-економічний склад населення	2	2	7		2	14
Тема 3. Міграція трудових ресурсів. Економічний аналіз міграції. Міграційна політика держави.	2	2	7	2	2	14

Тема 4. Ринок праці в економічній системі, його суть і функції. Інфраструктура ринку праці	2	2	7			
Тема 5. Індивідуальне та сукупне пропонування на ринку праці. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу	2	2	7			
Тема 6. Демографічні аспекти зайнятості на ринку праці. Забезпечення зайнятості населення. Демографічні аспекти безробіття на ринку праці. Безробіття, його форми і причини.	2	2	6			14
Тема 7. Глобалізаційні імперативи трансформації українського ринку праці. Феномен української зовнішньої трудової міграції. Грошові перекази мігрантів як фактор розвитку громад.	2	4	9		2	14
Індивідуальне завдання			10			10
Усього годин	14	16	60	4	6	80

5. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	100 балівна – (шляхом накопичення балів протягом семестру) Поточний контроль 0-50 балів; Самостійна робота 0-30 балів; Індивідуальне завдання 0-20 балів.			
	Поточне те тування та с мостійна робота			Сума балів з навчальної дисципліни
	Модуль 1		Модуль 2	
	Змістовий модуль 1 поточний контроль	Змістовий модуль 2 Самостійна робота	Змістовий модуль 3 Індивідуальне завдання	
	Теми 1-5	Теми 1-5	Теми 1-5	
	50	30	20	
	100			
	Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою			
Шкала оцінювання для заліку				

	<table><tr><td>університетська</td><td>національна</td><td>шкала ECTS (ЄКТС)</td></tr><tr><td>90 – 100</td><td rowspan="5">зараховано</td><td>A</td></tr><tr><td>80-89</td><td>B</td></tr><tr><td>70-79</td><td>C</td></tr><tr><td>60-69</td><td>D</td></tr><tr><td>50-59</td><td>E</td></tr><tr><td>26-49</td><td rowspan="2">Не за аховано</td><td>FX</td></tr><tr><td>1-25</td><td>F</td></tr></table>	університетська	національна	шкала ECTS (ЄКТС)	90 – 100	зараховано	A	80-89	B	70-79	C	60-69	D	50-59	E	26-49	Не за аховано	FX	1-25	F
університетська	національна	шкала ECTS (ЄКТС)																		
90 – 100	зараховано	A																		
80-89		B																		
70-79		C																		
60-69		D																		
50-59		E																		
26-49	Не за аховано	FX																		
1-25		F																		
Вимоги до письмових робіт	Вивчення дисципліни передбачає виконання індивідуального завдання – “SMART спеціалізація та особливості ринку праці та демографічних процесів у вашій територіальній громаді”. Індивідуальні завдання виконується у вигляді презентації до 10 слайдів з вказанням назви територіальної громади, шифру групи та прізвища виконавця. Студент бере за основу одну територіальну громаду і описує особливості ринку праці та демографічних процесів та відповідну постановку мети, яка сприяє економічному зростанню в регіоні через краще розкриття потенціалу ринку праці чи трудової міграції. Оформляють ІЗ у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін. (захист відбувається на останньому практичному занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту). Максимальна оцінка за індивідуальне завдання становить 20 балів.																			
Семінарські заняття	Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час семінарських занять (або тестування в системі дистанційного навчання) сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих). Поточне тестування по окремих темах може проводитись у системі дистанційного навчання – результат відображається у відсотках, максимум 100%. Середній бал за поточний контроль переводиться у 50 бальну шкалу. <table><tr><th>Оцінка</th><th>Умови отримання оцінки</th></tr><tr><td>5 «відмінно»</td><td> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається. </td></tr><tr><td>4 «добре»</td><td> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача. </td></tr><tr><td>3</td><td> - студент виявляє знання і розуміння основного </td></tr></table>	Оцінка	Умови отримання оцінки	5 «відмінно»	- повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається.	4 «добре»	- студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.	3	- студент виявляє знання і розуміння основного											
Оцінка	Умови отримання оцінки																			
5 «відмінно»	- повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається.																			
4 «добре»	- студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.																			
3	- студент виявляє знання і розуміння основного																			

	«задовільно»	навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; - не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача; - студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.
	2 «незадовільно»	- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; - виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.
Самостійна робота	Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю за самостійною роботою (КСР) проходить тестування в системі дистанційного навчання (25 тестових питань, дві спроби – кращий результат). Результат відображається у відсотках, максимум 100%, при виставленні в журнал множиться на коефіцієнт 0,3. Максимальна оцінка за тестування становить 30 балів.	
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен набрати не менше 50 балів у сумі за три змістові модулі (ЗМ): ЗМ 1. Поточний контроль (1-50 балів). ЗМ 2. Самостійна робота (1-30 балів). ЗМ 3. Індивідуальне завдання (1-20 балів). Якщо студент набрав менше 50 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.	

Підсумковий контроль	Підсумковою формою контролю є залік, який виставляється як сума балів за модулями. Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на залік, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами. В умовах карантину чи військового стану ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM. Повторне складання заліку допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів. Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).
6. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи.</u> Виконання індивідуального завдання “SMART спеціалізація у вашій територіальній громаді” оформляють у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін. <u>Академічна доброчесність.</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. <u>Відвідування занять</u> є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється. <u>Неформальна освіта.</u> Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти в університеті. <u>Використання штучного інтелекту (ШІ)</u> дозволяється як допоміжного інструменту.	
7. Рекомендована література	

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Чернявська О. В. Ринок праці: нав. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 522 с.
2. Цевух Ю. О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України: навч.-метод. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 140 с.
3. Шеремет І. І. Основи демографії: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 53 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Урядовий портал: офіційний інтернет-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна міграційна служба України: офіційний інтернет-сайт. URL: <https://dmsu.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України: офіційний інтернет-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Міністерство соціальної політики України: офіційний інтернет-сайт. URL: <http://www.msp.gov.ua>
5. Державна служба зайнятості: офіційний інтернет-сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
6. Інститут демографії та соціальних досліджень: офіційний інтернет-сайт. URL: <https://idss.org.ua/index> (дата звернення: 22.08.2022).
7. Global Migration Trends Report - 2022 Immigration Trends Report: internet portal
URL: https://www.fragomen.com/trending/worldwide-immigration-trends-reports/index.html?gclid=Cj0KCQiA_P6dBhD1ARIsAAGI7HDFexD4uIwiXsLDPFEekHbaC6knVmPr8HltnPK6-sNN9D6yU5B4pK4aAju3EALw_wcB
8. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
9. Про демографічний прогноз розвитку України до 2050 року: Постанова Президії національної академії наук України від 21.11.2007 № 313 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0313550-07#Text>

Наукові публікації

1. Чернявська О. В. Ринок праці: нав. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 522 с.
2. Цевух Ю. О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України: навч.-метод. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 140 с.
3. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття: монографія; НАН України, Ін-т демограф. та соціальн. дослідж. ім. М.В. Птухи. Київ, 2018. 224 с.
4. Соціально-демографічна статистика: Підручник / Підгорний А.З. та ін.; за заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2017. 424 с.
5. Шеремет І. І. Основи демографії: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 53 с.
6. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002– 2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. 174 с
7. Український ринок праці: імперативи та можливості змін: колективна монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, к.е.н. В.В. Близнюк; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. 356 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/306.pdf>
8. Позняк О.В., Малиновська О.А., Майданік І.П., Овчиннікова О.Р. Мігранти з неврегульованим статусом в Україні: Аналітичне резюме. Європейський Союз в рамках проекту «Підтримка управління міграцією та притулком в Україні» (IMMIS). Київ. 2021. URL: https://www.idss.org.ua/arhiv/IRREGULAR%20MIGRANTS%20IN%20UKRAINE_UKR_FINAL.pdf
9. Federico V., Baglioni S. Migrants, Refugees and Asylum Seekers' Integration in European Labour Markets: A Comparative Approach on Legal Barriers and Enablers Cham: Springer, 2021. 258 p. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi65/0048027.pdf>.
10. Marchetti S. Migration and Domestic Work: IMISCOE Short Reader. Cham: Springer,

2022. 87 p. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi68/0050235.pdf>.

11. Гельман В. М. Ринок праці і демографія: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 90 с.
12. Гельман В. М. Ринок праці і демографія : методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо -професійної програми «Управління персоналом та економіка праці», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Економіка та управління ринком землі». Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 55 с.
13. Романюк М.Д. Романюк Т.М. Масові міждержавні трудові міграції як визначальна ознака сучасної глобалізації. Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Економіка. Івано-Франківськ: Плай, 2019. Випуск 13. С.96-103.
14. Романюк М.Д. Романюк Т.М. Соціальний капітал підприємств туризму: формування ціннісних орієнтирів та системи мотивації персоналу. Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Економіка. Івано-Франківськ: Плай, 2019. Випуск 14. С.126-134. https://drive.google.com/file/d/1iY8E-o816l8QAo4_sqOeC8DfSrFsl8Wn/view
15. Романюк М.Д. Романюк Т.М. Управління персоналом підприємства, засноване на мотиваціях та компетенціях. Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Серія: Економіка. 2020. Випуск 15. С.85-90. https://drive.google.com/file/d/1UKbjl-uirHwPHhLGWO_9H4ru2bMI6D0/view
16. Романюк М.Д., Романюк Т.М. Вагомість впливу нематеріальних чинників персоналу підприємства на мотивацію // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий журнал. Випуск 19. – Т.1. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. – С. 329-336. – фахове видання (Index Copernicus).DOI: 10.15330/apred.1.19.329-336
17. Романюк М.Д., Романюк Т.М. Соціальна відповідальність в Україні: суспільні та корпоративні аспекти // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий журнал. Випуск 19. – Т.2. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. – С. 271-280. – фахове видання (Index Copernicus). DOI: 10.15330/apred.2.19.271-279
18. Leshanych S, Yemets O., Romaniuk T. IMPACT OF ECONOMIC ASYMMETRIES ON SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES: ANALYSIS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS. Journal: “Modern engineering and innovative technologies”, Germany, Karlsruhe, Issue №35, October, 2024. Part 2. С. 79-88. DOI: 10.30890/2567-5273.2024-35-00-004.

Доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Романюк Тарас Михайлович